

Adalékok az 1990-es választási stratégiákhoz

A Rendszerváltó és Archívum rovatunk – a lapszám tematikájához illeszkedve – ezúttal az 1990-es országgyűlési választásokhoz kapcsolódóan mutat be dokumentumokat. Az itt közölt források kiegészítő adalékuul szolgálhatnak az átmenet egyes részleteit, elsősorban a választási felkészülést, a kampánystratégiákat és a két választási forduló közötti idő koalíciós elképzeléseit illetően. A dokumentumokat az Archívumunkban rendezés alatt álló Lakiteleki Rendszerváltó Archívum és a nálunk őrzött Kisgazda Levéltár anyagai közül válogattuk.

Az 1. dokumentum a kor közvélemény-kutatásai közül mutat be egyet. A Magyar Demokrata Fórum számára 1989 november 15-e és december 5-e között készített felmérést a Fessel + GFK osztrák piackutató végezte. A feljegyzés szerint az eredményeket Antall József, Csóti György, Szabad György, Lezsák Sándor és Nagy József Zsigmond kapta meg. A dokumentum kitér a várható választási aktivitásra, a polgárok bizonytalanságára és informáltságára, illetve a különböző pártok preferenciáira. Az elemzés ajánlatokat is megfogalmaz a pártvezetőség kívánatos kampánybeli viselkedésének irányára. (Érdekes körülmény, hogy ez a felmérés még 23%-ra mérte az MSZP-t a biztos pártválasztók körében, ráadásul megállapítja: „Kizárt, hogy az MSZP a választásokig vagy a választásokon összeomlik!”) Szintén érdekesség, hogy a felmérés várakozásokat fogalmaz meg a második forduló eredményeire, a pártok tartalékaira vonatkozóan is. Különösen érdekes az ötoldalas szöveg összevetése a megfogalmazott teendőkkel, amelynek nyilvánvalóan a felmérésre reflektálva készültek el. Az MDF ennek tükrében törekedett a választói részvétel és tudatosság növelésére, a párt kiemelt célcsoportokban való támogatottságának erősítésére. Fontos előnynek nevezi a szervezet megszemélyesítségét – érdekes módon Antall József mellett itt még Für Lajos (mint a párt köztársaságielnök-jelöltje) neve is megjelenik, a „Van programunk – van emberünk” szlogenel.

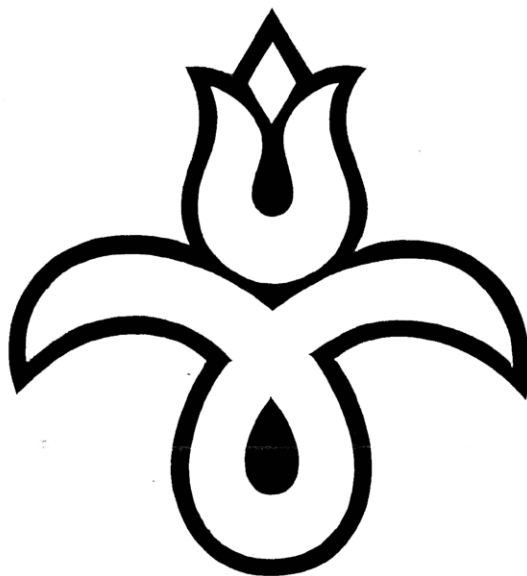
A 2-5. dokumentum a különböző pártok kampányával foglalkozik. A 2. dokumentum Antall József „történész, a Magyar Demokrata Fórum elnöke, országgyűlési képviselőjelölt” rövid értékelése az MDF-ről. Az írás kiemeli a párt nemzeti néppárti, ellenzéki és mozgalmi jellegét, egyben elemzi az ellenzék aktuális állapotát. A rövid elemzés két kulcskövetkeztetést is tartalmaz: 1.) az MDF széles kormánykoalíciót tart szükségesnek; 2.) az MDF „az európai kereszténydemokrácia és a nemzeti liberális demokrácia” irányába halad, ez utóbbi pedig segít az európai és nemzetközi beágyazódásban is. A 3. dokumentum egy Kiss Gy. Csaba szóvivő által fogalmazott értékelés már a választási kampány kellős közepéről, 1990. március elejéről. Zavarodottnak nevezi az MDF politikai stratégiáját és a különböző pártokhoz (különösen az SZDSZ-hez), illetve ügyekhez/személyekhez (Pozsgay Imre köztársaságielnök-jelöltsége) való kapcsolatát. Érdekes megjegyzéseket tesz az átmenet jellegéről és az MDF ebben elfoglalandó pozíciójáról. A 4. dokumentum a Független Kisgazdapárt kampánystratégiáját elemzi. (A szöveg az előzőeknél jóval korábbi, 1989 szeptemberi). Bemutatja a választási kampány lebonyolítására létrehozandó apparátus jellegét, feladatait. A stratégia a demokrácia és a szükséges pártfegyelem közti arany középutat próbálja megtalálni. A más pártokkal való kapcsolatáról szólva a dokumentum szerzője azt ajánlja: az FGKP-nek meg kell különböztetnie magát a többi ellenzéki párttól, de támadnia csak a kormánypár-

tot célszerű. Az 5. dokumentum az SZDSZ *Döntsön a nép* című szórólapja, amely elsősorban az MDF-fel szemben próbálja definiálni önmagát, és bemutatni saját igazságát. A cél világos: az idézetek azt kívánják igazolni, hogy az SZDSZ az igazi ellenzéki, antikommunista, az MSZP-vel együttműködni nem hajlandó erő, szemben az össze-visszabeszélő, kétkulacsos MDF-fel. (Ennek bemutatása érdekében *A rendszerváltás programja* c. SZDSZ-dokumentumból idéznek: „Az SZDSZ kinyilvánítja, hogy sem a választás előtt, sem azok után nem kíván az MSZMP-vel koalícióra lépni.”).

A 6. *dokumentum* egy, már a két választási forduló közötti időszakban készült MDF-es szórólap. Az április 3-án kezelt levelet Antall József pártelnök és Csoóri Sándor, a nemzeti demokratikus mozgalom egyik legfőbb szellemi ve-

zetője írta alá. Örömeiket fejezik ki, hogy a szavazók többsége az első fordulóban a nemzeti egység gondolatát támogatta. A fő üzenet az első forduló győzelem után már ez: „Csak szilárd parlamenti többséggel teremthetünk erős kormányt”.

A 7. *dokumentum* már a második forduló utáni koalíciókötésekkel foglalkozik. Az egyik oldalról Antall József, Bogárdi Zoltán és Sárossy László, másik oldalról Gerbovits Jenő, Kiss Gyula, Györgyi Árpád, Rajkai Zsolt és Cseh Sándor által aláírt MDF-FKGP nyilatkozat a legkardinálisabb problémának természetesen a földkérdést nevezi, amelyben ugyanakkor lát lehetőséget a kompromisszumra. A szöveg kulcsmondata a következő: „Az új törvény a földreform nyomán 1947-re kialakult földtulajdoni állapotokat alapul véve gondoskodik az eltorzított tulajdoni viszonyok orvoslásáról.”

Az MDF 1990. január 25-i elnökségi ülésén megszavazott új embléma.
Rendszerváltó Archívum, Lakitelek

FESSEL+GFK Institut für Marktforschung**"Választási szándékok és döntések****1989 novemberében" c. közvéleménykutatása**

Lezsák-Nagy plc

(Összefoglalás az átadott táblázatok alapján. Kapják: Antall, Csóti, Szabad, Lezsák, Nagy - illetve a "teendőket" a vezetőség tagjai, a kampány szervezői)

Külön nem jelzett számok: a véleményt nyilvánítók százaléka. Kétezres reprezentatív felvétel, hibahatár 1-2 %. (Ilyen még nem készült.) A kérdéseket kérésünkre állították össze. Kérdésekre nov. 15 - dec. 5. között került sor.

1. Választási részvétel. Biztosan részt vesz 37, meglehetősen biztosan 6, valószínűleg 29, inkább nem 8, biztos nem 16, nincs adat 4. MW-index:2.59. MDF-nél ez az index 2.05, messze a legjobb, vagyis aktív, elszánt, tömör választói bázis. (Választóink fele biztosan elmegy - a legmagasabb arány!) Legalacsonyabb a FIDESZ indexe (választóinknak csak ötöde megy el biztosan) (index:1.88). SZDSZ 2.27, MSZP 2.34, tehát az átlagnál jobb, de ahhoz közelibb. A döntésében még bizonytalan választók 43 %-a bizonyos abban, hogy részt vesz a választásokon = óriási megnyerhető potenciál. A döntésében már biztos választók részvételi indexe 1.70, a meglehetősen biztosaké 1.75, a kissé bizonytalanoké 2.18, a teljesen bizonytalanoké 3.43 - átlag 2.59.

Szerves összefüggés a választási technika ismerete és a választási aktivitás között. Az utóválasztásnál nagyobb aktivitás az MSZP-hiveknél, ezért elég szoros küzdelem várható. A választásokon biztosan részt vevők 21 %-a már nem menne el az utóválasztásra! (És nincs adat 28-nál, vagyis felkerekíthető 30 %-ra az utóválasztási távolmaradás a biztos résztvevők között, s mivel főleg a nem-MSZP hivek maradnának távol, egyezségekre kell készülni.)

Férfiak részvételi aktivitása nagyobb, 4 %-al. 29 éven aluliak 21 %-a biztos nem fog elmenni, további 13 % inkább nem megy el. Döbbenetesen nagy tehát a passzivitás a fiatalok körében. Legaktívabbak az 50 év fölöttiek. Magasabb státusúak aktívabbak. (Bár a diplomások kevésbé.) Nagyobb település = nagyobb aktivitás! É-Mo és D-Alföld feltűnően passzív! (2.83 ill. 2.96) Aztán jön Bp., majd a többi országrész. Legaktívabb a Közép-Du, ahol az MDF a legerősebb. Ez is jelzi, amiről még szó lesz, hogy az MDF potenciális bázisa nagyobb, mint a felvétel pillanatában.

Az összes választónak csak 11 %-a biztos abban, hogy melyik pártra fog szavazni! Hihetetlenül alacsony arány, jelzi, hogy mennyire bizonytalan minden. (Meglehetősen biztos 8, még bizonytalan 40, nagyon bizonytalan 35, nincs adat 6.) Közvetlen összefüggés van a biztos vélemény és az aktivitás között.

Utóválasztásnál MSZP 22, ellenzék 33, nem menne el 25, nincs adat 20. Felkerekítve 40:60 arányú fölény az ellenzék javára, a legtöbb kerületben tehát ellenzéki egyezségekhöz lesz szükség a mandátumokhoz.

2. Milyen biztos abban, melyik pártot választja? Említettük: csak 11 % teljesen biztos. (MW-index 3.04) Férfiaknál jobb, nőknél rosszabb arány. A fiatalabbak (39 alatt) igen bizonytalanok, csak 8 % tudja biztosan, és 70 % feletti a "nagy bizonytalanság". Kb. egyformán magabiztosak a 40 felettiak. Jövedelem kevésbé szór, viszont a társadalmi státus annál inkább. Ugyancsak nagy a különbség a magabiztos Bp és a kis falvak között (2.80 ill. 3.13 index). D-Alföld és É-Mo és meglepő módon Pest megye a legbizonytalanabb, magabiztos Közép és É-Dunántúl.

Az MDF választói bázisa a legbiztosabb: ha csak a biztos elmenők szavaznak, eredménye 3 %-al jobb, a meglehetősen biztosan elmenőknél 7 % a többlet. SZDSZ, az MSZP (!) és a kis MNP saját szintjét hozná ugyanebben a bontásban, a többi párt gyengébb, leggyengébb a FIDESZ.

Az egészen biztos véleményt 1-nek, az egészen bizonytalanat 4-nek véve az MDF indexe (az ókommunista csoporttól eltekintve) a legjobb: 2.70. ezt követi az SZDSZ 2.80-al, majd az MSZDP és az SZDP fej-fej mellett 2.90-el. Négy határozott tömb van tehát kialakulóban. Az MDF "leghatározottabb" voltát a felvétel időpontja magyarázza, a népszavazás folytán az elbizonytalanított MDF hívek nem nyilvánítottak véleményt, de márciusra nyilván aktivizálhatóak lesznek. (MNP is 2.81, figyelemre méltó!) HNF, FIDESZ és a kisgazdák tábora bizonytalanabb (2.99, 3.01, 3.09), legbizonytalanabb a KDNP (3.18).

A még megnyerhető választási potenciált jelzi, hogy a részvételi bizonytalanság és az elmeneteli bizonytalanság egyaránt a legnagyobb, mintegy összehasonlítható egymással. A "valószínűleg elmenők" tábora a választók egy harmada, közülük pedig több mint a fele "még bizonytalan", egyharmada "egészen bizonytalan" választási vonzalmait tekintve! A választási harcnak tehát óriási, mondhatni döntő szerepe lesz. (Kívánatos: nemzeti argumentáció a részvétel érdekében /többi pártnak is felkinálandó közös platformként/ és magabiztos MDF-prezentáció.)

Az utóválasztásnál egyforma határozottság az MSZP-nél és az ellenzéknél. Az ekkor nem választók bizonytalanságuk miatt maradnak otthon. (Tehát a 2. fordulóban: határozott alternatívát kell mutatni az MSZP-hez képest, hogy aktivizáljunk.)

Férfiak nők aránya 47 : 53, ám a döntésében biztos férfiak és nők aránya 61 : 39. A választásokat - a közvéleménykutatásokhoz képest - a nők fogják eldönteni-módosítani, az agitációnak tehát a nőket kell megcéloznia (persze akár a férfiakon keresztül: fiatal, jó megjelenésű képviselő urak stb.).

A fiatal választók bizonytalanságát már említettük, nyilván a fiatal nők a legbizonytalanabbak, de erre nincs adat. A választók negyede harminc alatti, de nyilván fontosabb az ugyancsak egynegyedét alkotó 60 feletti aktívabb, elszántabb csoport. Parasztok igen biztosak, kire szavaznak, de alig vannak. Meglepő a szakmunkások és segédmunkások közötti szakadék a magabiztosságot illetően, ugyanezt mutatja az ált. iskolával és anélkül választók közötti szakadék. Ne feledjük, hogy utóbbiak aktívan részt vesznek majd, számukra érték, fontos a választójog! Érdekes viszont, hogy *a jövedelmi különbségek és a döntési bizonytalanság között nincs összefüggés, szociális demagógia tehát nem ígér (közvetlen) választási sikert.* Társadalmilag is csak a legalsó rétegek bizonytalanabbak, ők sem sokkal. Lakóhelyileg sincs nagy különbség, egyedül Bp magabiztossága kiugró. (Bp-en tehát kevesebbet kell a kampányra költeni!) Kiugróan bizonytalan a D-Alföld és Pest megye, igen magabiztos a Közép-Dunántúl.

A döntési bizonyosság még kedvezőbb képet mutat az MDF számára, mint az elmenési magabiztosság. Ha csak a biztos döntésűek szavaznának, az MDF 6 %-al jobb eredményt érne el, ha csak a meglehetősen biztosak szavaznának, ott is 6 %-al lenne jobb az eredmény. Ilyen jó eredményt egyetlen párt sem ér el, az SZDSZ és a többi párt a saját szintjét hozza, a leggyengébb itt is a FIDESZ.

- 3 -

3. Mennyire értesült a választási rendszerről? Elégge rosszul informált a társadalom. (Nők kevésbé tájékozottak.) 27 %-nak semmi információja nincs! Csak 5 % a jól informált. Fiatalok és 50 felettiiek informáltsága egyformán rossz. Legrosszabb a segédmunkásoké, illetve a kis falvakban élőké, iskolázatlanoké. Az országrészeké viszonylag egyforma. Pártok közül az MDF-tábor tájékozottsága a legjobb, aztán szorosan az SZDSZ, majd kissé lemaradva a többiek. Kisgazdák, KDNP, HNF a sereghajtók. Választási aktivitás és ismeret arányban áll, itt is igen erős a közepesen motivált és közepes ismeretekkel rendelkező tábor. (Elégnek tűnik, ha MDF felirattal felvilágosító brosrát adnánk ki a szavazás technikájáról...) Természetesen még szorosabb összefüggés van a döntési biztonság és a technikai ismeretek között, itt is igen erős "közepes" tábor tapintható ki. Fontos, hogy az utóválasztásoknál kicsivel jobb az ellenzékét választók ismerete. (A távol maradóké persze annál rosszabb.)

A pártok közül (ha megint eltekintünk az ókommunistáktól) itt is kimagaslóan az MDF tábor a legjobban informált, és a FIDESZ a leggyengébb, náluk az egész jól informáltak aránya az 1 %-ot sem éri el.

4. Pártpreferenciák. A felmérés idején még nem alakult meg az MSZMP, a borítékkal, titkosan szavazó kérdezettek "kommunista párt" ajánlatot kaptak. (Természetesen teljes pártnevek voltak mindegyik esetben.)

<i>Párt</i>	<i>az összes kérdezett %-a</i>	<i>a véleménynyilvánítók %-a</i>
MSZP	17	23
MSZDP	8	11
FKGP	9	12
MDF	13	18
SZDSZ	8	11
FIDESZ	5	6
KDNP	3	4
MOP	0	0
HNF	2	3
KP	2	3
egyéb	4	5
nincs adat	25	-
<u>összes</u>	<u>100</u>	<u>100</u>

Meghökkenítő az MSZP néppárt-jellege: sem nem, sem szakma, sem végzettség, sem jövedelem, sem életkor (!) nem tagolja. Még a legnagyobbak a területi különbségek. Ez a párt Bp-en a leggyengébb. A tájak közül a D-Alföldön a leggyengébb, az É-Alföldön a legerősebb, a különbség 10 %-os! A többi eltérés legfeljebb néhány százalékos. Tehát: *Kizárt, hogy az MSZP a választásokig vagy a választásokon összeomlik!*

Szocdemek, kisgazdák tábor a életkorral növekszik, kiugró a nyugdíjasoknál. A kisgazdák azonban sokkal inkább a szegényebbek, alacsonyabb helyzetűek, alacsonyabb iskolai végzettségűek pártja, mint az MSZDP-é. Választóik is a kis településeken laknak. A szocdemek a nagyvárosokban a legerősebbek, Budapesten csak átlagukat hozzák. A kisgazdák nagyon gyengék a városokban, bár a 6 %-ot itt is, Bp-en is eléri. A kisgazdák az Alföldön és a D-Dunántúl erősek, másutt még átlagukat sem hozzák. A szocdemek Pest megyében és É-Mo-n erősek.

- 4 -

Az MDF adatain látszik, hogy a felvétel a népszavazás zavaros napjaiban készült. Az MDF a 18-60 év közötti városi magasabb iskolázottságú, magasabb jövedelmű férfiak pártja. (A férfi bázis minden új pártra jellemző.) Az 5-6 %-os nemi különbség nem túl aggasztó, ugyanennyivel kisebb a 60 feletti potenciál. A legalább érettségizettek és az iskolázatlanok közötti különbség két és félszeres! Kétszeres a legszegényebbek és leggazdagabbak közötti báziskülönbség is! Az MDF nem a legkisebb, 2.000 alatti településeken áll a legrosszszabbul, hanem a 2-5.000 lelkes falvakban (ahol persze a kisgazdák kiugróan vezetnek). Legjobb a helyzete a nagyvárosokban (23 %), amely még Bp-et is megelőzi (21 %). Tájilag kiugróan jó közép- és É-Dunántúl (27 ill. 25 %), *Katantrofálistan rossz az É-Alföldön és D-Dunántúl (8 ill. 10 %)*. E területeken még az SZDSZ is megelőzi az MDF-t!

Ilyen roppant területi különbségeket semmilyen más párt nem mutat fel! (Bár feltűnő, hogy az SZDSZ legjobb a D-Dunántúl, ahol az MDF a leggyengébb.)

Az SZDSZ a 30 év alatti férfiak pártja (tehát "nem sikerült" a munkamegosztás a FIDESZ-szel!) Ebben a generációban az MSZP és az MDF fej-fej mellett vezet, utánuk jön az SZDSZ, s csak utána a FIDESZ. De az SZDSZ 60 éves korig hozza átlagát, s csak aztán esik nagyot. (Jól "kiegészítik" egymást a két öregek pártjával, az MSZDP--vel és a kisgazdákkal!) Társadalmi bázisa egy lépcsővel lejjebb van, mint az MDF-é. A legkisebb falvakban is van bázisa, leggyengébb a 2-5.000 lakosságú községekben. Legerősebbek Bp-en. Tájilag legerősebbek D- és közép-Dunántúl, egyébként átlagosak. (A D-Dunántúlon tehát az SZDSZ az MDF elöl foglalt helyet. Szervezési gyengeségek?)

A FIDESZ társadalmi bázisa éppúgy a legmagasabb körből kerül ki, mint az MDF-é, csak a fiatalabbak és a kisvárosiak (5.000-50.000 lakos) közül. Leggyengébbek a D-Dunántúl, az SZDSZ ott tőlük is foglalt teret. Meglepő, hogy a nagyvárosokban és Bp-en még átlagukat sem hozzák. (Ez is jelzi bázisuk bizonytalanságát.)

A KNDP (elnézést!) az idős szegény falusi nők pártja, területi eloszlásuk egyenletes, legerősebbek még a D-Alföldön.

A MNP legerősebb Pest megyében, az ókommunisták a legerősebbek az É-Alföldön. Kis pártoknál egyéb specifikum az alacsony számok miatt ki nem mutatható.

A választási részvételi szándék határozottságát ill. a döntés bizonyosságát tekintve a legstabilabb az MDF (olyan aki az MDF-re szavazna, de nem megy el, alig van). Az MSZP-nél és a kisgazdáknál jelentős bizonytalan bázis tapintható ki. Az ókommunisták elszántsága és részvételi szándéka a legerősebb: az MSZMP biztos bent lesz a parlamentben.

5. Utóválasztási vonzalmak. Az utóválasztásokat illetően az MSZP az ellenzékben kevés támogatóra lelne. Figyelemre méltó, hogy az SZDSZ tagjai közül többen mutatnak hajlandóságot az MSZP támogatására, mint az MDF táborában. Ebből a szempontból az MDF ellenzéki, illetve az ellenzéki szolidaritás az MDF-ben kiugróan a legerősebb. Mindez megnöveli az utóválasztásokon az MDF értékét, ill. kisebb értékűvé teszi az SZDSZ-el kötendő szövetséget, hiszen utóbbi párt választói tábora kevésbé lesz hajlandó szolidaritást vállalni nem saját ellenzéki jelölttel! (A "legpuhább" e szempontból természetesen a MSZDP, bár a FIDESZ-é is közel áll hozzá.) A tartózkodást is leginkább e pártok szavazói választanák.

- 5 -

Az ellenzék egyértelmű utóválasztási fölényét már adatoltuk. Az É-Alföld az egyetlen vidék, ahol az utóválasztásokon MSZP fölény mutatkozik! A D-Dunántúl viszonyai is egyenlőek! (Utóbbi helyen igen magas az e választástól való távolmaradási szándék.) A nők távolmaradási ill. MSZP vonzalmi egyértelműek. Egyformán bizonytalanok az MSZP és az ellenzék választói.

A választási kampány teendői - egy felmérés tanulságai nyomán

Osztrák barátaink segítségével közvéleménykutatási adataink vannak 1989 novemberéről a választópolgárok vonzalmairól, ismereteiről. Ennek alapján a következőkre hívjuk fel a választási küzdelemben részt vevők figyelmét:

- a választási részvételt, mint nemzeti kötelességet (Európa ránk figyel, csak akkor segít) a középpontba kell állítani, akár a többi párttal szövetségben, mert a nagyobb választási részvétel erősíti az MDF-et

- a választásra vonatkozó szabályok (*Hogyan szavazzunk?*) ismeretét "MDF" feliratú röplapokon kell terjeszteni. Ez a röplap nem kell hogy *külön* MDF propagandát tartalmazzon, legfeljebb annyit: "ha Ön pl az MDF-re szavaz, akkor..." Kétmillió ilyen röplapra lenne szükség, ennek jó szövege és elterjesztése fél siker

- a nőket aktivizálni kell, akár a férfiakon keresztül: tehát a jelölt legyen a nők számára rokonszenves, a jelölt keresse a nőekkel a kapcsolatot, esküdni az alkoholellesésre stb.

- magabiztos MDF-megjelenítés, legyen mintegy magától értetődő, hogy ez a jövő pártja, a többi pártra nem kell figyelmet fordítani és támadást zúdítani, csak

- a FIDESZ, mely mint nem-ifjúsági (eredeti hivatását feladó) párt, támadandó

- a Kisgazdák bázisa (közepes községek) elhódítható, de kisgazdaellenességre nincs szükség, inkább az agrárérdekek, községi érdekek (önkormányzat, iskola) hangsúlyozandók, mint a jövő generáció érdekei a középkorú választóknál

- MDF "kisemberek-pártja" jellegét erősíteni kell, de a szociális demagógia kerülendő (az értelmiségi, aki ismeri a nép gondját, a létbiztonságra ügyelő program stb.). Fórum = piac, mint a gazdaság és politika érzéki megjelenítése.

- a koncentrált, központ által segített agitációt az Észak-Alföldre (Szolnok, Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár) és a Dél-Dunántúlra (Baranya, Somogy, Zala) kell koncentrálni. A megyei listák is itt legyenek a legerősebb, legismertebb nevekkel feldúsítva, ide kell járni a legtöbbet, itt kell hirdetni a helyi sajtóban stb.

- az MDF *megszemélyesítendő*. (Ez az, amire a többi párt nem képes.) "Van programunk - van emberünk" plakátok Antall ill. Für képeivel. TV-beli szereplés a kampány csúcán rájuk ill. az alelnökökre korlátozandó. Idézni, hivatkozni Antallra, mint *első emberre* (emlékezetbe idézni), mivel a többi ellenzéknek ilyen nincs. Minden kiadványra fényképeket, akár az egész elnökségét!

- külföldjárás (TV visszhang miatt), ugyancsak a vezetőket a középpontba állítva

- az MDF *image* középpontjába a függetlenség, el nem kötelezettség kerüljön: megáll a saját lábán.

- a választások második fordulóját illetően erőteljes központi koordinációra lesz szükség, előzetes (első forduló előtti) megállapodások teljesen megtiltandók! Ha két ellenzéki (+ egy MSZP) jut be a második fordulóba, alapos elemzés döntse el, hogy kell e megállapodás egyáltalán.

- x -

Antall József történész,
a Magyar Demokrata Fórum elnöke,
országgyűlési képviselőjelölt:

Röviden az MDF-ről

A Magyar Demokrata Fórum, mint országunkban a legelsőként létrejött ellenzéki mozgalom és párt olyan mérsékelt és a nemzet iránti felelősségben osztozó emberek közössége, akik elvetik a politikai küzdelem szélsőséges, egymásra licitáló módszereit, az ígéretést, a hangzatos frázisokat. Tagjaink sokféle gondolkodású, de mindenekelőtt: gondolkodó, töprengő emberek. Műzeteink a nemzeti hagyományoktól a liberális és a kereszténydemokrata eszméken át a környezetvédő szemléletig terjednek. De egységesen magyar jövőt - és nem valeniféle új internacionalizmust akarunk! Az MDF programja tiszta, világos és hisszük, hogy - hasonlóan minden, magára valamit is adó országhoz - a nemzet felemelkedését szolgálja. A Magyar Demokrata Fórumot annak idején egy lakiteleki sátorban, lelkiismeretükre hallgatva, az ellenzék olyan tagjai: írók, tanár-emberek, közgazdászok, lelkészek, gazdálkodók alapították, akik mindig is a népben gondolkodtak és nem a politikai tényérés, hanem az összmagyarság érdekében fogtak össze. A helyi szervezetek önállóak - ez a sokszínűség az MDF nagy értéke - de nagy érték a közös cselekvés képessége is, amit '88 nyarán a Hősök terén szervezett tüntetési időn, Nagy Imre és mártírtársai temetésekor, az erdélyi segélyszállítványok szervezésekor, s még számos alkalommal bizonyított az MDF.

Bel- és külkapcsolatainkról

Az MDF az Ellenzéki Kerekasztalnál tavaly helyet foglalt valamennyi párttal együttműködik. Az ellentétek nézetkülönbségeink ellenére sem kibékíthetetlenek. Ugyanakkor eszméink és politikai filozófiánk alapján az MDF-hez legközelebb álló pártoknak a Kereszténydemokrata Néppártot és a Független Kisgazdapártot tekintjük. Sok közös gondolat kapcsol bennünket - már csak a hagyományok miatt is - a Magyar Néppárthoz, kivált annak a falukutató mozgalom, a népi írók és az 1956-os Petőfi Párt tradícióit vállaló személyiségeihez. Végül korrekt kapcsolatok kialakítására törekszünk politikai vetélytársainkkal: a Fidesz-szel, a szabaddemokratákkal és a szociáldemokratákkal is. Mindemellett talán most sem felesleges hangsúlyozni: a választások előtt senkivel sem kívánunk koalíciót

elkotni - akár például a kisgazdák vagy mások, ^{szem.} koalíción csakis a választási eredmények ismeretében szabad gondolkodni. Ami az MDF hivatalos pártkapcsolatait és a közeljövő együttműködési törekvéseit illeti, azokról a választások után nem egyedül az Elnökség, hanem az MDF különböző testületei és megválasztott képviselői együttesen határoznak majd. Formális szövetség - olyan, amilyen a nem pártként működő Bajcsy-Zsilinszky Társasággal és a Recski Szövetséggel kötöttem - még nem körvonalazódik, de az sem zárható ki, hogy a hozzánk közel álló pártokkal a választások második fordulójában előzetes megegyezésre jussunk. Az MDF és az SZDSZ között sem áthidalhatatlanabb a szakadék, mint bármely pártok között egy parlamenti demokráciában. Ma még megdöbben-ti az emberket ez a vetélkedés, holott az a szó politikai értelmében egyáltalán nem káros. Magától értetődő, hogy a többpártrendszerben eltérő alternatívát kell nyújtaniuk a különböző irányzatoknak. Ezért olyan kapcsolat volna kívánatos közöttük, amely egyrészt ^{Magyarországon} jelzi, hogy az országnak milyen jövőt képzelnek el, másrészt tudatosítja, hogy bármiféle totális rendszer valamennyiük végét jelentené. Az MDF eredetileg is azért küzdött, hogy valódi többpártrendszer jöhessen létre és ebből a szempontból a magyar politikai fejlődés előrehaladottabbak például a lengyelországiakhoz vagy a csehszlovákiaiakhoz képest, mert míg náluk még ellenzéki tömegmozgalmak működnek, nálunk a politikai tagozódás jóval előrehaladottabb stádiumba jutott.

Az MDF szerint Magyarországot eleinte egy széles kormánykoalíciónak kellene irányítania, amelyben mi - választási eredményeink függvényében - készek vagyunk részt venni. Az országnak ma elsősorban arra van szüksége, hogy kialakuljanak a parlamenti demokrácia, hosszabb távon a politikai váltógazdaság feltételei. Az MDF az európai kereszténydemokrácia és a nemzeti liberális demokrácia irányában halad. E törekvések nem csak a hazai politikai térképen határozzák meg az MDF helyzetét, hanem nemzetközi tájékozódását és elismertségét is mutatják. Mi elsősorban az Európai Demokrata Pártok Uniójához közeledünk. A demokrata és a kereszténydemokrata pártok szövetsége a választások után teljes jogú tagjává kívánja fogadni az MDF-et. Jelen vagyunk a Winston Churchill által 1948-ban kezdeményezett Európa Mozgalomban is. Az MDF-et közvetlenül támogatja a német CDU-CSU, az Osztrák Néppárt, a francia RPR és az USA Republikánus Pártja.

Külpolitikánkról

Törekvéseink az ország földrajzi meghatározottságán és gazdasági érdekein alapulnak. Távlatilag a legszorosabb kapcsolatokat óhajtjuk az Európai Közösséggel, amelyhez persze nem máról-holnapra lehet csatlakozni. Először kétoldalú társulási szerződés alkalmazható. Úgy vélem, ez stratégiai értékű nemzeti törekvésünk. Elgondolásainkat különböző államférfiaknak volt alkalom kifejtteni, köztük Bush Elnöknek, Ro Te Vu és Felipe González miniszterelnöknek, néhány hete pedig meghívottként Kohl kancellárnak és Genscher külügyminiszternek. Végül, de nem utoljára korrekt kapcsolatok kialakítására törekszünk a Szovjetunióval. Magyarország eddig sem a Szovjetunióban élő népekkel, hanem a szovjet birodalmi törekvésekkel állt szemben, amely^{ek} semmibe vett^{ék} nemzeti hagyományainkat és megsemmisített^{ék} politikai demokráciánkat. Annak idején Szent István király vendégeket - és nem megszállókat hívott az országba! Ma hisszük, hogy az elmúlt negyvenöt esztendő végérvényesen a múlté és a szovjet csapatok legkésőbb az év végéig távoznak. A Kelet-középeurópai politikai földcsuszamlás új helyzetek sorát teremtette számunkra. Ezek hozzájárulhatnak az egyoldalú függőségek felszámolásához és ahhoz, hogy az új Parlament és a Kormány a lehető legerősebb pozícióból védhesse a határainkon kívül rekedt magyarság érdekeit, éppúgy, ahogyan az itt élő kisebbségeket. Meggyőződésem, hogy közvetlen szomszédaink mellett a jövőben Magyarország legfontosabb gazdasági partnere az egységesülő Németország lesz - de fontos Közép-Európában más nyugati államok és az USA gazdasági-politikai jelenléte is.

A választásokról

A magyar változások iránt ma itthon és külföldön egyaránt olyan élénk érdeklődés tapasztalható, ami könnyen fölemelhet - de el is sodorhat minket. A gazdaság súlyos bajai, a társadalmi feszültségek, a közvélemény megosztottsága sokakat elcsüggeszthet és elriaszthatja külföldi jóakaróinkat. Ezért történészként, a Magyar Demokrata Fórum elnökeként és országgyűlési képviselőjelöltként egyaránt azt szeretném, ha a több, mint negyven éve először szabad választások nem az indulat, hanem az érvelés, nem a harc, hanem a vetélkedés jegyében zajlanának le és a győztesek arról a mérsékletről és felelősségérzetről tennének tanúbizonyságot, amitől egy ország jövője függhet.

A választási kampány hajrájában
Följegyzések az MDF Országos Elnökségének

Január közepe óta járom az országot, számos nyilvános gyűlésen, szűkebb körű beszélgetésen vettem részt az MDF helyi szervezeteiben /többek között: Gyula, Békéscsaba, Pitvaros, Orosháza, Tótkomlós, Csurgó, Balatonszárszó, Sárbogárd, Debrecen, Sopron, Szeged, Budapest XI., V. kerület/. Megjegyzéseim és kérdéseim ezeknek a tapasztaloknak némiképp összegezését jelentik.

1./ Az MDF politikai stratégiájának kérdése a kampányban

Ezzel kapcsolatban igen sok a homály. A technikai nehézségek részben magyarázhatók az anyagiak hiányával, de hogy március 25-ig, illetőleg április 8-ig milyen politikát képviselünk, sokaknak nem világos. A félreértések lehetősége fokozottan nő majd az utolsó szakaszban, különösen pedig a konkurens pártok zavarkeltése következtében. Tagjaink és szervezeteink sok bizonytalanságot éreznek az Elnökség politikai irányvonalaiban. Nem elég magyarázat erre a sajtó és tömegtájékoztatás tudatos torzítása. Sokan beszélnek következetlenségről, a nyilatkozatok összehangolatlanúságáról. Nem érznek logikusan megtervezett lépéseket, különösen pedig a részről /választások/ után következők tekintetében.

2./ Szövetségek, koalíciók

Nagyjából-egészében világos, hogy mely pártok vannak hozzánk a legközelebb, és melyek távolabb. De sokan hiányolják annak mérlegelését, hogy a választási eredményektől függően milyen variációkat tudunk vállalni és milyen feltételekkel. Bizonyos, hogy csak győzelmi szándékkal lehet választási kampányt folytatni, de ez esetben "kerek a labda", ezért legalábbis vezetők szintjén sokan elvárnák, hogy az Elnökségnek legyen megfelelő terve mindegyik várható variációra. Vannak, akik helytelenítik, hogy mi úgy lépünk föl: mindenképpen mi fogunk kormányozni. Akkor hát minden áron ? Mindenkivel ?

Legalább három esetre kellene cselekvésmódot meghatározni.

1. Ha az MDF olyan erőssé lesz, hogy meghatározó szerepe lehet a koalícióban, 2. Ha a konkurens pártok ereje majdnem ugyanakkora lesz, 3. Ha az MDF viszonylag kevés szavazatot kap /25 % alatt/. Különböző politikai stratégiát jelent a háromféle helyzet, s mindegyikre föl kellene készülni.

Számolunk-e azzal, hogy ellenzékben maradunk ? A politikában

- 2 -

~~xx~~ ezt sem lehet kizárni. Attól tartok, túl kevés idő lesz a két választási forduló, illetőleg a választások és az Országos Gyűlés között. Igen heves összeütközések várhatók majd az O. Gy-én. Nem volna jobb ennek eléje menni ?

3./ SzDSz-hez való viszonyunk

Kétféle magatartás figyelhető meg ebben az ügyben. Az egyik az "ellenzéki egység" ködképéből indul ki, s azt szorgalmazza, ne keressünk különbségeket, további ellentéteket a két szervezet között, hiszen lényegében ugyanazt akarjuk mi is, amit ők. A másik magatartás az egyre növekvő SzDSz-ellenesség. Gyakran a két magatartás jelen van ugyanabban a szervezetben. Az MDF tagság egy jelentős részében kb. január-február fordulóján lett tudatossá az a fölismerés, hogy az SzDSzkalandorpolitikát folytat. Tapasztalatom szerint az SzDSz-hez való viszony szakítópróbát jelenthet szervezetünkben. Sokan mindenféle együttműködést elutasítanak velük, s igen gyanakodnak minden olyan kijelentésre, amely bármilyen partnerkapcsolatra utalna. Pedig a koalíciókérdése nagy eséllyel fölvetődő variáns. Tagságunk és szervezeteink jelentős része dezorientált e dologban, hajlamos az azonosulásra az SzDSz-el, illetve ateljes elutasítására. Nem tudják, mi az Elnökség álláspontja. Világos, egyértelmű magatartást volna szükséges kialakítani. Jelzem, igen nagy az idegenkedés mindenféle "paktumpolitikával" szemben, ami a nyilvánosság kizárásával történik. A közönség, a választópolgár pedig gyanakvó.

4./ Az esélyekről

Megnehezíti helyzetünket, hogy alig van támpontunk arról, hogy valószínűleg milyen százaléokra számíthatunk. Nagyon hiányoznak az objektív fölmérések, igen zavaró a tömegtájékoztatás manipulációja. Mintha sötétben tapogatóznánk, s ehhez hozzáadandó helyi szervezetek és vezetők bizonytalansága, jóhiszeműsége, tanácstalansága az agresszivitással és félrevezetéssel szemben. Gyakran bántóan hiányoznak az eszközök. Állandó a panasz, hogy magukra vannak hagyva. Ami persze pszichózis és önigazolás is. Jogos kifogás nézetem szerint, hogy az Elnökségtől nem kapnak irányelveket, politikai útmutatást. A Magyar Fórumot mindenütt nagyon várják, terjesztése azonban megoldatlan.

Van-e taktikánk a 2. fordulóra ? Hol vannak az összegezések a helyi esélyekről, előre kellene mérlegelni, hol lesz érdemes megtámogatni valamelyik "testvérpártot". Elképzelhető, hogy ilyen támogatásra

- 3 -

szükség lesz, hiszen minden előzetes mérlegelés szerint a Magyar Néppártnak és a Kereszténydemokrata Néppártnak kb. 4-5 %-nyi az ereje.

5./ A köztársasági elnök

Pozsgay Imre kijelentette ujabban is, hogy ha pártja jelöli, indul az elnökválasztáson. Az Országgyűlés megváltoztatta az alkotmányt, vagyis közvetlenül választhatják az elnököt. Szaporán fölvetődő kérdés: mi az MDF álláspontja most, az újabb fejlemények tükrében, különösen azután, hogy Für Lajos jelöltségét egy nyilatkozatban érvénytelenítette. Ismét kereng a gyanu, hogy nem Pozsgayt kívánjuk-e mégis támogatni. Egyáltalán: mi e kérdésben az álláspontunk?

6./ Az átmenet túl közel van

Nő a bizonytalanság, a hisztéria, mert már közvetlenül emberi egzisztenciákról van szó. Mi lesz a vállalatvezetőkkel, a vezetőkkel általában? Vö. a Rádió torzított formában közölt kijelentése a műszaki vezetőkről. Sok érzékenységet érintő problémakör ez, szükség volna egy végiggondolt cselekvési stratégia. Egyrésztől garantáljuk aszakemberek maradását, de nagytakarításról beszélünk. Az emberek igazságérzetét ez fogja a legjobban bosszantani a választások ugyan. A magukat átmentett vezetőrétegek kérdése. Ne legyen illúzióink, az átmentés részben mára már végbe is ment /lásd: médiák/. Mi történik tehát májusban, júniusban és júliusban? A vezetők lecserélése milyen mélységig mehet el? Nem elég az, amit mondani szoktunk, hogy a miniszterek és politikai államtitkárok, mert akinek politikai és gazdasági felelőssége van az elmúlt korszak "hibáiért", csak igen nagy feszültségek árán maradhat ott, ahol volt és van. Milyen taktikát követünk majd a./ a hatalom sáncain belül, b./ ellenzékként?

Budapest, 1990. március 5-én

Kiss Gy. Csaba
szóvivő

**FÜGGETLEN KISGAZDA FÖLDMUNKÁS
ÉS POLGÁRI PÁRT
ORSZÁGOS KÖZPONTJA**

1051 BUDAPEST, Arany János u. 10.
Tel.: 111-2828; 111-4066; 131-0956
MNB: 218-98299-46376-4

Budapest, 1989. szept. 20..

Ügyintéző: dr. Kubinyi András
Tárgy: ...választási stratégia

**A Független Kisgazda-, Földmunkás- és Polgári Párt
választási kampány tervezete**

A választási kampány lebonyolítására önálló - a pártszervezet vezetőségével egyetértésben dolgozó - szervezetet /apparátust/ kell létrehozni.

Vezetője: a kampány-menedzser / választási ügyvezető/, megválasztva, aki közvetlen és állandó kapcsolatot tart az országos választási irodával, az innen kapott tájékoztatás, program és utasítás szerint dolgozik. Sokoldalú, tettekre kész, önálló gondolkodású ember, aki megfelelő idővel rendelkezik munkájához, ő választja ki munkatársait, s velük egyetértésben intézkedik.

Közvetlen segítők: a párt vezetősége, a jelöltek és a szakértő konzultánsok
Szakcsoportok: tanácsadók

Adminisztráció: nyilvántartás, levelezés, inspekció, telefonszolgálat
tájékoztatás, titkári teendők
határidők, események, intézkedések biztosítása

Gazdasági felelős: anyagi eszközök biztosítása: központi támogatás,
1. sponsorok felkutatása és felkérésükről gondoskodás /amennyiben lehetőség lesz pártalapítványra, levonhatják adóalapjukból az adományok
2./ rendezvények, események szervezése a választási kassa feltöltéséért
clubösszejövétel, táncünnepség, tombola pártjelszóval nyomott pólóing, sapka, léggömb: önköltségi ár + választási alap hozzájárulás.
Ellenőrzött könyvelés, csak tényleges kiadásokra költségek. 10,000 Ft alatti adomány a begyűjtő szervezeté, a fölött fele összeg az Országos központhoz juttatandó el.

Nyilvánosság megszervezése: kapcsolatok a sajtóval, TV és rádióadások
Ismertető cikkek, riportok folyamatos közzététel, a párt és programjának, a jelölteknek állandó szerepeltetése akár riport, akár hirdetés formájában. Akadályok jelentése az Országos Központ felé.

Plakátok, szórólapok igénylése a központtól, helyi jellegű nyomtatványok előállításának és terjesztésének.

A sajtó és propaganda osztály gondoskodik szónokok biztosításáról és anyaggal való ellátásáról, a gyűlések levezetésének feltételeiről, meghirdetésükről: a jelölt bemutatásáról, az országos pártprogram népszerűsítéséről és az ezzel nem ellentétes helyi kérdések programként való előterjesztéséről.

A propagandaosztály ellenőrzi és segíti a sajtónyilatkozatokat, látja el anyaggal a szónokokat úgy a gyűléseken, mint a tagértekezleteken, figyeli a látogatottságot és erről, ennek okairól tájékoztatja a választási vezetőséget beleértve az országos vezetőséget is, a szónok szereplésének eredményét is értékelve. Figyeli a helyi sajtót és abban pártunkról megjelenő véleményeket

A politikai szervezés feladatai:

Belső aktivisták toborzása: adminisztrátor, röpirat és plakátterjesztés, szimpatizánsok felkutatása: a választókhöz, jelöltekhez nekünk kell elmenni, nem várhatjuk jelentkezésüket: a képviselő négy évig fog dolgozni értük, mi csak néhány percet /szavazást/ kérjük tőlük.

Helyi hatóságokkal való kapcsolattartás, ellenőrök biztosítása a szavazóhelyiségekben, és a választás tisztasága érdekében. Gyűlések, felvonulások levezetése, résztvevők biztosítása.

Jelöltek kiválasztása, javaslat tétel, a jelöltek személyi körülményeinek tisztázása /foglalkozás, múlt, életkörülmények/. Fontos személyek felkutatása /művészek, írók, tudósok, közismert személyek/ és lehető beszervezése, akár jelölésük útján is.

Tanácsadók: jogtanácsos /ügyvéd/ a választási, adó és egyéb tanácsok biztosítására, - pénzügyi és adótanácsadó, programmszervezés és bonyolítás, stb.

Általános tudnivalók:

Bár pártunk demokratikus alapokon áll, s az alapszervezetektől jövő javaslatokat figyelembeveszi, - de pártfegyelem nélkül választást nem lehet megnyerni. A programot az Országos Központ állítja össze, a helyi program azt kiegészítheti, de ellentétes nem lehet. Csak megvalósítható programot lehet ígérni, a hitelességünk biztosítása alapvető cél. /Felhasználhatóak régi újságok idézete, az MSZMP azóta változott, megvalósulatlan ígéreteiről/. A választási kampány a jókedv, derű és a biztosnak hitt győzelem jegyében kell folynia. Vissza kell adni az emberek önbecsülését, öntudatát, nemzeti érzését /lokalpatriotizmusát/. Nagyon fontos, hogy pártprogrammunk megkülönböztethető legyen a többi ellenzéki pártétól is, mert csak így biztosítható a pártunk kiválasztása a sok egyforma közül! Célszerű volna minél több népszerűsítő jelszó /szlogán/ alkotása /és közlése az Országos Központtal is/, sőt választási induló is jó hatással lehet. /népszerű dalra írt választási szöveg/.

AZ IDŐ ELLENÜNK DOLGOZIK! Mindent megfelelő időben kell nyomdába adni, meghívókat kiküldeni, gyűléseket időzíteni, szavazók befolyásolását megkezdeni! A szavazók ismerjék és értékeljék a "közülünk és értünk való jelöltet". Személyeskedő indulatok minden erőfeszítésünket tönkretethetik. Elsősorban a remélt szimpatizáns szavazók számát kell erőltetni, a párttagság sok esetben nem biztosítható. A plakátok, hirdetések néhány szóból álljanak, de azokat állandó ismétléssel kell tudatosítani.

Célcsoportok/foglalk.szerint/egyéni problémáit ismerni és támogatni kell.

Célszerű a vezetőség egyes tagjainak feladatkörét előre írásban tisztázni a felelősség meghatározása érdekében. A jelöltek, közéleti személyek, sponsorok felkérésénél ügyelni kell arra, hogy azonos társadalmi állású emberek kérjék föl őket, hiúsági sértődések elkerülése céljából.

A várható bevételekről és szükséges kiadásokról feltétlenül szükséges költségvetés készítése, s annak betartását folyamatosan ellenőrizni kell. Megyeken belül hasonló felépítéssel kell a helyi választási központokat felállítani és ellenőrizni. Személyi összetételét a helyi pártvezetőséggel konzultálva a megyei választási iroda vezetősége fogadja el, és bizza meg tevékenységgel, a pártfegyelem betartatása mellett, egyéni, helyi igények figyelembevételével. Akkor jó egy program, ha helyi ismereteket és igényeket foglal magában.

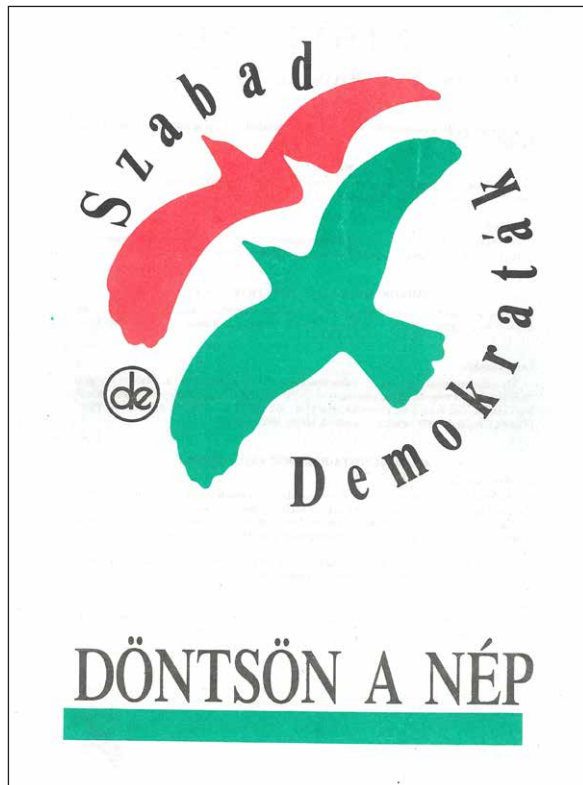
A választókkal minél több személyes kapcsolat kialakítása célszerű, a bizalom megszerzése végett.

A kiválasztott aktivisták csak megbízhatóság esetén alkalmazhatóak: pontosság, rábizott feladatok teljesítése - enélkül le kell mondani tevékenységéről. A sajtó kommunista kézben van, ezért látszattámogatásban a tömeghátterrel nem rendelkező, tehát nem veszélyes kis pártokat velünk szemben is jobban támogatja. Nekünk - akár valós /tehát nem hazug/ provokációval is, ki kell erőltetni, plakátokon kifigurázni, vagyis, haol lehet, a problémát nyilvánvalóvá tenni. Az ellenzéki pártoktól kell, hogy megkülönböztethetők legyünk, de támadni csak a kormánypártot célszerű. A pártokkal tartani kell tárgyalási szinten a kapcsolatot, mert pl. köztársasági elnök népszavazás útján való választása esetén, csak az ellenzéki pártok együttműködése hozhat sikert. Célszerű alkalmi közvéleménykutatással ellenőrizni a kampány sikerét vagy kudarcát.

Célszerű a helyi irányelveket, sajátosságokat előre írásba foglalni és a központtal is közölni, ez utóbbit támogatás biztosítása céljából.

Ismerni kell az ellenfelek célkitűzéseit, s szükség esetén azok megvalósíthatatlanságát, multbeli álláspontjukkal ellentétes voltát - bizonyítani. A jelöltet ismertté kell tenni a helyi választók előtt, s mindenről legyen nyilvánosságra hozott véleménye, minden kérdéshez szóljon a párt hozzá, lényeg: a párt mindenről gondoskodik, mindenütt jelen van, ért hozzá és képviseli a választókat. Ha másként nem: plakát és szórólap útján. Legyen központi téma a párt és a jelölt gondoskodása. Ugyanakkor az adományokat a jelölt és párt köszönje meg haladéktalanul, s válaszolja meg a leveleket, kéréseket, mely utóbbiakat győzelmünk után igyekszünk teljesíteni, ha lehet. A választás nem lesz gentelman-like, -fel kell készülnünk mindenre, de mi nem ugorhatunk be agresszióknak, provokációknak, mi a higgadt magabiztosságot képviseljük, békés átmenettel.

5. dokumentum: Az SZDSZ Döntsön a nép című szórólapja.
Rendszerváltó Archívum, Lakitelek

DÖNTSÖN A NÉP! MELYIK PÁRTBAN BÍZHATNAK MEG?

Az alábbiakban a különböző álláspontokat mutatjuk be, szigorúan dokumentumok alapján.

MIK VAGYUNK?

Az MDF „nem fogadja el sem a kormánypártiság, sem az ellenzékiesség címkeit és választási kényszereit.” (MDF alapítólevél, 1988)

Ezzel szemben

Az SZDSZ „folytatója a magyar demokratikus ellenzék tíz éven át vívott harcának az emberi és polgári jogokért.” (SZDSZ elvi nyilatkozat, 1988)

AMIKOR MÁRCIUS 15. MÉG TILOS VOLT...

„A Demokrata Fórum ma nem szervez semmilyen megmozdulást, és nem is vesz részt semmilyen megmozduláson.... (Csengey Dénes beszéde a Ráday kollégiumban, 1988. III. 15.)

Ezzel szemben

„Új alkotmánnyal és szabad választásokkal kell megteremteni a modern magyar demokráciát. A nép bizalmát elvesztett vezetők mondjanak le. Tiltakozunk a ma hajnalban őrizetbe vett barátaink, Demszky, Haraszi, Solt Ottilia és a többiek fogvatartása ellen. (Tamás Gáspár Miklós beszéde a Kossuth téren, 1988. III. 15.)

A KOMMUNISTA PÁRTHOZ VALÓ VISZONY

Egy évvel ezelőtt

„Az MSZP nélkül nincs és nem is lehet stabil, a nemzeti érdeket szolgáló koalíció.” (Antall József interjúja a napilapoknak az MDF II. országos gyűlésén, 1989. október)

„Nem hiszem, hogy különösebb eltérés lenne az én programom és Pozsgay Imrécé között.” (Fűr Lajos nyilatkozata a napilapoknak az MDF II. országos gyűlésén, 1989. október)

Lesz-e kommunista miniszter a kormányban? Csurka István válasza: „Az MDF szeretné, ha lenne.” (Magyar Nemzet, 1989. augusztus 10.)

Ma

„Makacsul újra és újra elmondjuk: az egykori MSZMP utódpartjaival (egyikkel sem!) nem kívánunk semmiféle szövetséget kötni.” (Kiss Gy. Csaba, Magyar Fórum 1990. február 10.)

Ezzel szemben

„Az SZDSZ kinyilvánítja, hogy sem a választások előtt, sem azok után nem kíván az MSZMP-vel koalícióra lépni”. (A rendszerváltás programja, 1989 III. 19.)

90. – 6879 – NY.NY.

Budapest, 1990. április 3.

Tisztelt Választópolgár!

Lehet, hogy belefáradt már a levélszekrénybe dobott választási nyomtatványok elolvasásába. Mi személyesen keressük meg levelünkkel, tiszteljen meg minket azzal a néhány perccel, amíg gondolatainkat elolvassa.

Születő demokráciánk első biztató, bátorító jele, hogy honfitársaink többsége a nemzeti egység gondolatára szavazott. A higgadt, kulturált rendszerváltozást a győztes párton kívül más pártok is vállalják, támogatják. A velük kötött természetes szövetség segíthet bennünket a kockázatos szélsőségektől és igazi - egyáltalán nem szégyellni való - nemzeti értékeinkkel vezethet minket vissza Európába.

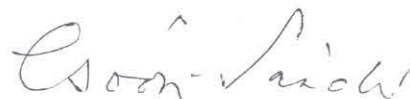
Nem vagyunk rabjai illúzióknak, gazdasági gondjainkat reálisan látjuk. Kell a határozottság, szakmai rátermettség minden fontos poszton. Ennek érvényesülését azonban nem a radikalizmusban és nem is az indulatok, félelmek gerjesztésében látjuk.

Írnunk kellett Önnek, hiszen hosszú idő után először éljük át annak felelősségét, hogy személyes döntésünkkel határozhatjuk meg közös jövőnket.

Arra kérjük, hogy április 8 -án tisztelje meg bizalmával a Magyar Demokrata Fórumot, annak jelöltjét. Csak szilárd parlamenti többséggel teremthetünk erős kormányt.

Antall József

Csoóri Sándor

N y i l a t k o z a t

A Független Kisgazda-, Földmunkás- és Polgári Párt és a Magyar Demokrata Fórum kölcsönösen elfogadja a másik párt mellékelt mezőgazdasági programvázlatát mint koalíciós tárgyalások alapját és lehetőséget lát azok közös nevezőre hozására.

A két párt szükségesnek és nélkülözhetetlennek tartja a tulajdonviszonyok rendezését, a magántulajdon erősítését.

Mindezek alapján egy gyorsan megvalósítható földtulajdoni rehabilitációt szolgáló törvény kidolgozására felkéri az igazságügyi minisztert, valamint a mezőgazdasági- és élelmiszerügyi minisztert. Az új törvény a földreform nyomán 1947-re kialakult földtulajdoni állapotokat alapul véve gondoskodjék az eltorzított tulajdoni viszonyok orvoslásáról.

A mezőgazdaság működőképességének fenntartása mellett a pártok igazságot kívánnak szolgáltatni parasztságunknak az elszenvedett sérelmekért.

Budapest, 1990. április 18-án.

A Magyar Demokrata Fórum részéről:

.....
 Antali József
 .....
 Bogárdi Zoltán
 .....
 Sárcsy László

A Független Kisgazda-,
 Földmunkás és Polgári Párt
 részéről
 .....
 Garbovits Jenő
 .....
 Dr. Kiss Gyula
 .....
 Dr. Györgyi Árpád
 .....
 Rajkai Zsolt
 .....
 Cseh Sándor